

BIBLICKÉ TEXTY K EKUMENICKEJ CHARTE

„Modliť sa spolu“

Flp 2,1-11

(zástupca Pravoslávnej cirkvi: d.o. Mgr. Štefan Šák, PhD.)

II. Výzva na svornosť a pokoru - Ak teda jestvuje nejaké potešenie v Kristovi, ak jestvuje nejaká útecha z lásky, nejaké spoločenstvo ducha, nejaké srdce a zľutovanie, dovŕšte moju radosť: zmýšľajte rovnako, rovnako milujte, buďte jedna duša a jedna myseľ! Nerobte nič z nevraživosti ani pre márnú slávu, ale v pokore pokladajte jeden druhého za vyššieho. Nech nik nehľadá iba na svoje vlastné záujmy, ale aj na záujmy iných.

Kristus príklad pokory - Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš:

On, hoci má božskú prirodzenosť,
nepridŕžal sa svojej rovnosti s Bohom,
ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu,
stal sa podobný ľuďom;

a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka.

Uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť,

až na smrť na kríži.

Preto ho Boh nad všetko povýšil

a dal mu meno,

ktoré je nad každé iné meno,

aby sa na meno Ježiš zohlo každé koleno

v nebi, na zemi i v podsvetí

a aby každý jazyk vyznával:

„Ježiš Kristus je Pán!“

na slávu Boha Otca.

/Flp 2,1-11/

Spoločne sa modliť - život kresťanského spoločenstva

V úvodných slovách druhej kapitoly listu apoštola Pavla k Filipským kresťanom sa každý čitateľ pozastaví nad otcovským milosrdenstvom i starostlivosťou tohto apoštola národov, ktorú pociťoval k Filipským kresťanom ako k svojim milovaným deťom. Jeho dobrotivosť priala Filipským kresťanom, aby mali medzi sebou lásku a jednomyseľnosť. A práve túto lásku a jednomyseľnosť mal na mysli, keď hovoril o svojej úteche. Je nevyhnutné všimnúť si, že keď hovorí o svojej úteche, teda o naplnení jeho radosti, nehovorí o tom, aby mu dali radosť, ale o naplnení (πληρώσατε μου την χαράν) radosti. Ďalej im hovorí, aby už odteraz začali napĺňať jeho radosť, lebo jeho túžbou bolo, aby táto radosť bola úplná a dokonalá, aby ju nenechali nedokončenú a neúplnú. Na jeho prosbe je pozoruhodná skutočná otcovská láska, s ktorou neprosí o svoje oslobodenie sa z nebezpečenstiev, alebo niečo z ich majetku, ale aby sa všetci snažili mať medzi sebou lásku a jednotu.

Svätý Nikodém Svätohorec vo výklade druhého verša druhej kapitoly poznamenáva že: „Keď teba, milovaný môj kresťan, nadmieru miluje tvoj brat v Christu, ty mu túto jeho lásku

neopätuj v malom, ale aj ty ho miluj nadmieru a to takou istou láskou, akou ťa on miluje."¹ Toto je tá skutočná radosť, o ktorej hovorí apoštol Pavol, aby Filipskí kresťania boli jedna duša. Nemá tu na mysli počet, čiže nie aby boli počtom jeden, ale aby boli jednotní v zmysľaní, presvedčení a morálke. Táto jednotnosť sa dosahuje jednotným zmysľaním.

Ďalej apoštol Pavol s veľmi veľkým dôrazom napomína Filipských kresťanov, aby nič nerobili z hašterivosti, alebo lepšie povedané z rivality, či nejakej konkurencie schopnosti. Toto zdôrazňuje slovíčkom ἐριθειαν - „straníckosť, predvolebný boj“². Keď apoštol Pavol vo svojom liste použil slovo ἐριθειαν - hašterivosť, straníckosť, podľa Nikodéma Svätohorca mal na mysli človeka, ktorý sa snaží robiť niečo s tým, aby ho nikto v danej veci neprekonal, alebo nebudaj nad ním nezvíťazil. Alebo, pokračuje apoštol Pavol, márnej ctižiadosti, grécky κενοδοξίαν, ktoré sa skladá z dvoch slov: „κενός“ znamená „márny, prázdny, jalový“³ a „δόξα“ znamená „sláva, chvála, pocta, oslava“⁴, čo v doslovnom preklade znamená „prázdna, alebo márna sláva, oslava, domýšľavosť“⁵. V súvislosti so slovom κενοδοξία by som len na okraj poukázal na slovíčko ορθοδοξία (pravoslávie), čo v preklade neznamená správna viera, ako to niektorí nesprávne prekladajú, ale správna oslava, pochopiteľne Boha v našom živote.

Teda apoštol po slove hašterivosť, rivalita použil slovo ctižiadosť, ktorá podľa otcov Cirkvi je matkou, ktorá rodí hašterivosť a rivalitu. Nakoľko keď milujeme, to aby nás ľudia oslavovali, čiže ak bažíme po márnej, ľudskej sláve, v takom prípade sme schopní použiť akýkoľvek prostriedok a nie je nám sväté nič, len aby sme dosiahli svoj cieľ, ktorým je márna ľudská sláva - κενοδοξίαν.

Ale apoštol Pavol, ako dobrý a starostlivý otec nehovorí filipským kresťanom len to, čo nemajú robiť a čoho sa majú vyvarovať, ale aj to, čo majú robiť a hlavne ako to majú robiť. Teda ukazuje im spôsob, ako sa oslobodiť od naháňania sa za márnou, ľudskou slávou, o ktorej sme si už vyššie hovorili. Na tejto ceste spomína jednu morálnu dogmu, alebo všeobecnú zásadu, ktorá tvorí základ našej spásy. Sv. Nikodém Svätohorec o tom hovorí: „Keď si ty milovaný kresťan myslíš, že tvoj brat je viac ako ty, vedz, že nieje len o trochu viac ako ty, ale oveľa viac, než si ty myslíš. Ale ak z veľkej pokory presvedčíš samého seba, že tvoj brat je viac ako ty, v takom prípade ho budeš mať v úcte, ktorú mu budeš prejavovať. A ak ho budeš mať v úcte, už viac nebudeš smutný a zarmútený, keď uvidíš, že mu iní budú prejavovať úctu.“⁶

Vo svojom otcovskom napomínaní apoštol Pavol hovorí, aby každý jeden kresťan nehľadal svoje osobné výhody, ale aj výhody svojho brata. Totiž keď jeden hľadá výhody druhého a jeden druhému praje, v takom prípade už niet miesta pre ctižiadosť a rivalitu, alebo iné podobné vášne, ale naopak, je tu obrovské pole vyhradené pre spoluprácu medzi kresťanmi, pre normálny kresťanský život, život anjelský.

Apoštol Pavol sa pri svojom poučaní pridrižiava slov nášho Spasiteľa, ktorý povedal: „Bud'te teda milosrdní, ako je milosrdný aj váš Otec.“⁷ A na inom mieste Isus Christos hovorí: „Učte sa odo mňa, lebo som krotký a pokorný v srdci...“⁸ a práve podľa tohto vzoru apoštol Pavol, keď učí a napomína kresťanov, uvádza Christa ako vzor, aby nás priviedol k pokore a krotkosti. Rovnako tak aj na inom mieste apoštol Pavol, keď hovoril o chudobe, ako príklad uviedol Christa slovami: „že bohatý schudobnel pre vás, aby ste vy zbohatli Jeho chudobou.“⁹ Apoštol na príklade

¹ Νικοδημου του Αγιορειτου, Ερμηνεια εις τας ΙΔ' επιστολας του αποστολου Παυλου, τ.Β., Θεσσαλονικη 1990, s. 543.

² Prach, V.: Řecko Český slovník, Praha 1993, s. 225.

³ Nedělková, T.: Novořecko český slovník, Praha 2002, s. 433.

⁴ Tamže, s. 270.

⁵ Tamže, s. 432.

⁶ Νικοδημου του Αγιορειτου, tamže, s. 544.

⁷ Lk 6, 36.

⁸ Mt 11, 29.

⁹ 2Kor 8, 9.

veľmi pekne objasňuje pokoru, za ktorú sa nehanbil ani náš Spasiteľ, keď On, ako Syn Boží, zostúpil z nebies, stal sa človekom, žil medzi ľuďmi, aby nás priviedol k nebeskému Otcovi.

Za toto jeho spasiteľské dielo, ktoré vykonal pre celé stvorenstvo Ho toto stvorenstvo oslavuje. Teda „celý svet, anjeli na nebesiach i ľudia na zemi a taktiež pekelní démoni, spravodliví aj hriešnici, zbožní i bezbožníci, všetci totiž sa v Isusovom mene poklonia a budú uctievať Spasiteľa. Pretože aj démoni a bezbožníci spoznajú meno a slávu i silu Isusa Christa v súdny deň, kedy sa mu nedobrovoľne poklonia a otrocky ho budú uctievať, pretože už sa viac nebude dať bojovať a vzdorovať pravde, nakoľko už v čase Isusa Christa, teda ešte pred posledným súdom démoni hovorili Isusovi: „Hej čo Ťa do nás, Isus Nazaretský? Prišiel si nás zahubiť? Viem, kto si: ten Svätý Boží.“¹⁰ O čo viac v čase posledného súdu budú poznať Isusa Christa ako aj báť sa Jeho veľkej sily a moci. Ako na inom mieste apoštol Pavol hovorí: „Lebo On musí kralovať dokiaľ Mu nepoloží pod nohy všetkých nepriateľov.“¹¹ To isté čo hovorí apoštol Pavol, vidíme aj u evanjelistu Jána v Zjavení kde hovorí: „A všetko stvorenstvo na nebi, na zemi, pod zemou, na mori, a všetko, čo je v nich, počul som volať: Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie, česť, sláva i vláda na veky vekov!“¹²

„Neustále sa modlite.“¹³ Týmito slovami náš milovaný apoštol Pavol nabáda k modlitbe, pretože modlitba je skutočným prameňom našej existencie a zároveň osobná a vnútorná podoba nášho života. Život modlitby, periodicita, hĺbka ako aj jej rytmus závisí od nášho duchovného zdravia, ktoré nás odhaľuje, teda stav v akom sa nachádzame. Dokonalá modlitba si vyžaduje Christovu prítomnosť a poznáva ju každá ľudská bytosť. Jedinečná Christova osobnosť je pre nás ikonou. Jeho ikony sú nespočetné, čo znamená, že každá ľudská bytosť, teda človek, je aj živou ikonou Christa.

Duševne pohnutý človek vleje do modlitby celú svoju existenciu. Preto, aby nikto nepocitoval únavu, či nechutť, alebo averziu k modlitbe, respektíve modleniu sa, svätí otcovia odporúčajú, aby čas modlitby sa vyplňal spevom žalmov a čítaním Sv. písma. Jedno slovo obrazne povedané, ktoré vyslovil colník, bolo dôvodom prejavu Božieho milosrdenstva. Jedno slovo zachránilo zbojníka, ktorý bol ukrižovaný spolu s Christom na Golgote. Nedel'ná modlitba je síce veľmi stručná, ale je v nej obsiahnuté všetko potrebné. Isusova modlitba, teda privolávanie Christovho mena, je postačujúce pre veľké duchovné osobnosti k tomu, aby túžobne očakávali Jeho Kráľovstvo.

Rôzne ťažkosti a problémy, ktoré sú dôvodom duchovnej krízy súčasného človeka spočívajú v disharmónii medzi srdcom a myslou. Ale Cirkve už od svojho počiatku, v zmysle starej tradície radí ľuďom, aby už hneď od skorého rána svoju myseľ vložili do svojho srdca a celý deň mali za svojho spoločníka Boha. K tomuto nám pomáha niptická¹⁴ teológia¹⁵. Z toho vyplýva, ako to vidíme u otcov Cirkvi, že nestačí, aby sme len vlastnili modlitbu, kánony, pravidlá, alebo obyčaje a zvyky, ale aby sme sa stali samotným vtelením modlitby.

Keď sa človek zahľadí do samého seba, uvidí, že vo svojej podstate je jedna liturgická bytosť, človek modlitby, oslavy, doxológie, človek, ktorý celým svojím životom, celým svojím bytím, existenciou oslavuje a uctieva Boha a to po celú dobu svojej existencie. O tom nám svedčí aj žalmista Dávid keď hovorí: „...spievam môjmu Bohu dokiaľ existujem“¹⁶. Keď náš život urobíme skutočnou liturgiou, neustálou modlitbou, doxológiou, ako keby sme náš život urobili neustálou

¹⁰ Lk 4, 34.

¹¹ 2Kor 15, 25.

¹² Zj 5, 13.

¹³ 1Tes 5,17.

¹⁴ Pozri: Šak, Š.: Nipsis – Metóda duchovného života Pravoslávnej cirkvi II. In: Pravoslávny teologický zborník, č. XXIX/14, Prešov 2005, s. 51 – 58.

¹⁵ Šak, Š.: Nipsis, cesta života. In: Nipsis, č. 1, Prešov 2006, s. 3 – 9,

¹⁶ Ž 104, 33.

sviatosťou spoločenstva. Toto tvorí základ, aby sme neustále pociťovali, že žijeme pred Božou tvárou.

Kožušník v meste Alexandria učil Antona Veľkého, zakladateľa mníšstva pokornej modlitby, keď mu hovoril nasledujúce slová:

„Ráno keď vstávam z postele predkladám Bohu za všetkých obyvateľov Alexandrie modlitbu, v ktorej hovorím: Zmiluj sa nad nami hriešnymi.“ Ďalej počas dňa, keď pracoval, jeho duša neustále pociťovala, že všetko, čo počas tohto dňa urobil, prinášal Bohu ako obeť, teda hovoril: „Tebe Pane“. A keď sa deň chýli ku koncu, vtedy duša kožušníka, plná radosti, že ešte žije, môže povedať jednoduché slová „sláva Tebe Pane“¹⁷.

/Štefan Šák/

¹⁷ Ευδοκιμωφ, Π. Η προσευχη της ανατολικης εκκλησιας, Αθηνα 1982, s. 27.